

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
NELJAKÜMNE ÜHEKSANDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinnas

18. detsembril 2009

Kohalviibijad

KHNI liikmed:

Märt Rask, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik
Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Maakohtu kohtunik
Andra Pärsimägi, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Urmas Reinola, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Tambet Tampuu, riigikohtunik
Indrek Teder, õiguskantsler
Norman Aas, riigi peaprokurör
Urmas Reinsalu, riigikogu liige
Ivo Pilving, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik

Teised osalejad:

Igor Amann, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Pavel Gontšarov, Viru Maakohtu esimees
Rubo Kikerpill, Pärnu Maakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Halduskohtu esimees
Mari-Liis Lipstok, Riigikohtu esimehe abi
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi asekancler
Timo Ligi, Justiitsministeeriumi lepinguline konsultant
Andreas Kangur, Riigikohtu vanemkoolitusspetsialist
Gerly Kiipsaar, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Kadri Roos, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Küllli Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik

Juhatas:

Protokollis:

Märt Rask, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Elen Kraavik, justiitshalduspoliitika osakonna sekretär-asjaajaja

Algus 11.00

Lõpp 14.00

Päevakord:

1. Eelmiste istungite protokollide kinnitamine – 17.-18.09.2009 korraline istung, 22.-28.09.2009 elektrooniline istung ning 28.09.2009 ja 19.11.2009 erakorralised istungid.
2. Koormuspunktide ülevaade heakskiitmiseks ning kohtunike spetsialiseerumise ülevaade teadmiseks – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Timo Ligi
3. Kohtumenetluse töökorralduse töögrupi aruande arutelu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Külli Luha
4. Kohtumenetluse ökonomika töögrupi eelnõu arutelu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Andreas Kangur
5. Viru Maakohtus ning Jõhvi ja Kohtla-Järve kohtumajades kohtunike arvu määramisele nõusoleku andmine – KS § 41 lg 1 p 4 – Justiitsministeerium
6. Kohtunike täiskogu päevakorra tutvustamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Märt Rask
Ülevaade riigikogu menetluses olevast kõrgemate riigiteenijate seaduse eelnõu menetlemisest – KS § 41 lg 3 p 4
7. Kohtunikukandidaatide ettevalmistamise hetkeseis ja perspektiivid – KS § 41 lg 3 p 4 – Justiitsministeerium

Rask: Kas on ettepanekuid päevakorra muutmiseks?

Roos: Jah, võimaluse korral vahetada päevakorra punktid kolm ja neli.

1. Eelmiste istungite protokollide kinnitamine – 17.-18.09.2009 korriline istung, 22.-28.09.2009 elektrooniline istung ning 28.09.2009 ja 19.11.2009 erakorralised istungid.

Rask: 17.-18.09.2009 korriline istung. Kas on parandusettepanekuid nõriarigis toimunu kohta?

Teder: Lk 10 on trükiviga.

Rask: Keeleline parandus võetakse arvesse.

Otsus: Kinnitatud

28.septembri protokoll.

Otsus: Kinnitatud

22.-28.09.2009. Elektrooniline istung.

Otsus: Kinnitatud

48 istungi, 19.11.2009, protokollide kinnitamine.

Teder: Lk 3 keeleline viga.

Rask: Viiakse parandus sisse.

Otsus: Kinnitatud.

Rask: Protokollide tase on muutunud paremaks. Teen ettepaneku nummerdada protokollide leheküljed.

2. Koormuspunktide ülevaade heakskiitmiseks ning kohtunike spetsialiseerumise ülevaade teadmiseks – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Timo Ligi

Otsuste projektid:

- KHN kiidab heaks haldusasjades koormuspunktide põhimõtete rakendamise täies mahus;
- KHN kiidab heaks tsiviil-, kriminaal- ja väärteoasjade koormuspunktide põhimõtete rakendamise piloodina;
- KHN kiidab heaks teise astme kohtute koormuspunktide põhimõtete rakendamise piloodina.

Ligi: Ettekanne.

Rask: Kuna on pakutud välja 2 otsustust, alustaks haldusasjade koormuspunktidest ja püüaks kujundada KHNi seisukoha nende rakendamise kohta täies mahus. Kas on küsimusi?

Eerik: Kas haldusasjade töögrupp oli täiesti üksmeelel, et need punktid, mis on välja pakutud on täiesti õiged ja mingisuguseid probleeme selles osas töögrupis ei olnud?

Ligi: Ei olnud erimeelsusi.

Teder: Kas koormuspunktide välja arutamisel on arvestatud sellist mõjurit, et riigihanke asjad lähevad kohe I astmesse?

Ligi: Jah, seda võeti arvesse, algset ajahinnangut peeti õigeks.

Teder: Osad majandushaldusõiguse asjad on esimeses astmes raskete asjade hulgas, aga teises astmes muutuvad nad keskmiseks raskusastmeks.

Ligi: Jah, seal esimese ja teise haldusasjade astmete puhul on erisusi, need ei kattu täielikult, mõningaid hinnati vähem ajamahukaks.

Teder: Spetsialiseerumise kohaselt ju saadetakse asju alati spetsialiseerunud kohtunikule, kas see toimub ka puhkuse ajal, kas see ei too kaasa asjade venimist?

Ligi: Sõltub kohtust, mõnes jagatakse asju puhkuste ajal, mõnes mitte. Spetsialiseerumise kontekstis oleks lihtsam, kui jagataks kogu aeg, ka puhkuse ajal. Kui kohtunik on puhkusel ja kohe sellega ei tegele, siis kiirete asjade korral on võimalik jagada ka järjekorraliselt.

Tampuu: Silmasin, et maakohtu puhul on tunnid välja toodud, halduskohtu puhul ei ole. Mis alusel on neid kategooriaid võrreldud?

Ligi: Kohtunike kogemuse pinnalt. Kohtunikud jagasid asjad skaalal ära ning arvutati, kui palju on üks koormuspunkt tundides.

Eerik: Kas ma saan õigesti aru, et kõige raskem haldusasi on 34h, kõige raskem tsiviilasi on 11h ning kõige raskema haldus- ja tsiviilasi vahe on 3 kordne?

Ligi: See on iseenesest vale järeldus, sest tsiviilasjades ei eristata lahendiliike. Tsiviilasjade 11h on kõikide lahendiliikide peale kokku, olenemata sellest, kas selle kategooria asi lahendati tagaselja otsusega, kompromissiga või täispika otsusega. Haldusasjades tähendab 34h seda, et asi lahendati täispika otsusega. Seetõttu ei saa neid üks-ühele võrrelda. Tunnikulu on ka välja arvatud punktiskaala kõrval.

Eerik: Aga kas siis on neis arvutustes erinev meetodika?

Ligi: Üks erinevus on, et tsiviilkohtumenetluses selgus, et kohtunikud kasutavadki asja lahendamiseks erinevaid lahendiliike ega soovitud, et see hakkaks mõjutama kohtuniku töö iseloomu. Siis leidsimegi,

et on otstarbekas arvutada välja, kui palju on erinevates kategooriates eri liiki lahendeid ja võtta see aluseks kategooriate omavaheliste seoste paika panemisel.

Eerik: Aga kuidas teha siis juhtimisalaseid otsuseid, kui on erinev meetodika?

Rask: Küsimus on, miks kasutatakse eri mõõdistiku ja kuidas neid sobitada.

Ligi: Nad klapiavad, kuna nad on viidud kõik tunnipõhisele arvestusele. Kokkuvõttes saame arvutada kokku keskmise ajakulu ka haldusajade puhul. Tõenäoliselt ei ole võimalik ka maksuasju ära lahendada 45 minutiga, tegemist on keskmisega. Haldusasju on rohkem liigitatud kui tsiviilasju.

Pärsimägi: Aga mis on siis halduskohtumenetluses kindla liigiga määruse keskmine?

Ligi: Seda saab konkreetse aasta statistika põhjal vaadata, mis liike on lahendatud ja siis võtta arvesse koefitsiente ja ajahinnangut. Näiteks 34h otsuse jaoks, 50% määruse ja 75% kompromissi jaoks. Vastuse ma võin 2008. a kohta tuua, kuid pean selle täpsemalt järele vaatama.

Pärsimägi: Aga kas nad on võrreldavad tsiviiliga? Me saame ikkagi kordades erinevad tulemused.

Rask: Mul on ettepanek anda sõna Villemile kui spetsialistile. Teeks selgeks, et ressursiotsuste tegemise juures ei tekiks võimalust, kus eelarvevahendid ja inimressurss läheksid mahukate haldusajade peale ja tsiviilkohtunikud jääksid vaeseomaks.

Lapimaa: Peamiselt tekitab küsimusi, kuidas võrrelda eri menetlusliike. Näiteks on meetodika erinev. Haldusajades on punktiskaala 1-10, tsiviilajades 1-5.

Pilving: Millised on meie otsuse õiguslikud tagajärjed?

Ligi: Tegin analüüsi haldusajade kohta 2008. a statistika põhjal ja jagasin selle laiali töögrupi liikmetele. Tõin selle ka KHNi, seega kokkuvõttes ongi see tulemus.

Pilving: Mis juhtimisotsuseid see meetodika teha aitab?

Ligi: Villem on kasutanud neid põhimõtteid näiteks spetsialiseerumisel kohtusiseselt. Mis puutub tsiviilajadesse, siis on võimalik samamoodi ressursse kohtusiseselt ja kohtute vahel täpsemini jaotada.

Pilving: Kui me täna kiidame koormuspunktid täies mahus heaks, siis on võimalik, et see meetodika on aluseks otsusele, kas täita tsiviil- või halduskohtuniku koht?

Ligi: Jah, sest tegemist on statistikaga.

Rask: Mina leian, et kui KHN selle heaks kiidab, siis KHN annab võimaluse kohtu juhtimisel, tööplaanide koostamisel, spetsialiseerumisel kasutada seda meetodikat. See on ikkagi iga kohtu enda küsimus, kuidas nad seda rakendavad. Seda ei saa teha kohtutele kohustuslikuks. Kuna tsiviilis ja kriminaalis ei ole jõutud nii kaugele kui halduses, on võrdluse välja toomine võimalik alles siis, kui neis menetlustes meetodika lõplikult kinnitatakse, mis toimub aasta pärast. Kui halduskohtunikud ja see tööühm on jõudnud veendumusele, et see on objektiivne, aus ja õiglane koormuspunktide jaotamise meetodikas, siis KHNil ei ole põhjust sellele vastu seista.

Küll aga küsiks Villemi käest, et kas Tallinna Halduskohtus on see meetodika sinu tööd hõlbustanud, koormust ühtlustanud või vähemalt mõõdetavaks teinud?

Lapimaa: Jah, haldusajade koormuspunktid on meil kasutusel ja nende põhjal me arvestame välja, kuidas me jagame kohtunikke kolleegiumitesse.

Eerik: Olen nõus, et kui halduskohtunikud leiavad, et see meetodika on õige, siis ei ole põhjust ka KHNis teisiti arvata. Juhin tähelepanu, et mulle tundub, et see otsustus muutub meile hiljem siduvaks – kui oleme meetodika ühes menetlusliigis heaks kiitnud, tuleks võrreldavuse tagamiseks kasutada sama meetodikat ka tsiviilis ja kriminaalis.

Pärsimägi: Minul pole midagi meetodika vastu, kuid pean ütlema, et tunnid ei ole reaalsed.

Teder: Esimese ja teise astme vahel on erisused, kas siin on mingi objektiivne põhjus?

Ligi: Numbrilised hinnangud on antud kohtunike poolt.

Pärsimägi: Kuna halduses on positiivsed punktid ees, siis meie ju ka tahame koormust näidata ja järgime seda intuiitselt.

Rask: Mul on ettepanek kiita heaks haldusajades koormuspunktide põhimõtete rakendamise täies mahus ja võtta see meetodika halduskohtumenetluses koormuse arutamise aluseks.

Pärsimägi: Meil jäi ikkagi üks asi arusaamatuks.

Pilving: Viimane rida siin haldusajade tabelis on riigi õigusabi asjad 1,15 h.

Ligi: Teisel astmel on 4h haldusajades riigi õigusabi.

Pilving: Siin on 5h teisel astmel.

Kerstna-Vaks: Jäi kokkulepe, et samad asjad ei tohi olla tsiviilis ja haldusel erineva ajamahuga.

Ligi: Ei olegi, tekst sisaldab ekslikku informatsiooni, tegelikult on õige ajahinnang tabelis olev 4h.

Rask: Tulen ikka sama asja juurde, erinevate menetluste võrdluste asjus me targemaks siin ei saa. Ilmselt on need töögruppide jaoks järgnevate arutluste teemadeks. Ei saa ütelda, et töömaht on kriminaal-, haldus- ja tsiviilajades võrreldav. Kas KHN on seda meelt, et erinevates menetlustes kokku langevad kohtuniku toimingud peaksid olema üks üheselt ühtemoodi?

Pilving: Sellega ma olen nõus, aga 5h on liiga palju, see kulutaks liigselt kohtuniku ressursi.

Rask: See tuleb üle kontrollida ja töögrupis läbi arutada.

Ligi: Eelmisel aastal on KHNis arutatud haldusasjade riigiõigusabi taotluste lahendamise aega. Samamoodi siis paluti need punktid üle vaadata ja seda on nüüd aasta jooksul töögrupp teinud. Töögrupp on kiitnud põhimõtte heaks tervikuna.

Rask: Küsimus on selles, et kui kohtusüsteemis need koormuspunktid muutuvad lahutamatuks statistika osaks ja ressursi otsuste tegemisel sellele tuginetakse, siis minu nägemuse kohaselt peaks see teema ülejärmisel aastal olema kindlasti kohtunike täiskogus. Siis peaks ta olema nii ära lihvitud, et seal ei kerkiks enam neid küsimusi. Kui kohtunikud selle hääletusel heaks kiidab, siis ongi see õiguslik järelem, millest me enim siin rääkisime.

Tampuu: Teen ettepaneku kiita heaks, et halduskohtud rakendavad seda oma sisese tööjaotuse puhul, aga ajatabel vajab edasitöötamist.

Rask: Me arutame tsiviili ja kriminaali punkte järgmisena. Sisuliselt võtame need teadmiseks ja teeme ettepaneku pilootprojektina katsetada ja tööd edasi jätkata.

Pilving: Usun, et see on küllaltki adekvaatne, kuid halduskohtumenetluse koormuspunkte ei ole ankeetidega välja selgitatud ja seetõttu ei ole see usaldusväärne.

Ligi: Tuletan meelde, et kohtunikud ise pidasid sellist meetodit õigeks. Muudatused, mis viidi sisse ankeetide täitmise järgselt, ei olnud kuigi suured ning kohtunikud olid eelnevalt juba võimelised oma töökogemuse pinnalt neid skaalasi suhteliselt täpselt paika panema.

Rask: Palun KHNi liikmetel kujundada oma seisukoht ja hääletada ainult haldusasjade koormuspunktide põhimõtete rakendamist täies mahus.

Poolt: 8

Vastu: -

Erapooletu: 1

Otsus: KHN kiidab heaks haldusasjades koormuspunktide põhimõtete rakendamise täies mahus.

Rask: Sellega on otsus vastu võetud. Kas sa markeeriksid nüüd tulenevalt vahepealsest diskussioonist, mis suunas hakatakse liikuma tsiviil-, kriminaal- ja väärteo asjade koormuspunktidega ja millal võiks jõuda ka selle tulemuseni, et kõigis menetlustes on koormused võrreldavad?

Ligi: Julgen väita, et esimeses astmes on nad võrreldavad juba praegu, nii tsiviil-, kriminaal- kui ka haldusasjade korral. Edasi koostan statistika analüüsi 2009 a andmete alusel erinevate suunitlustega esimeestele, ministriumile ja KHNile. Kõikidest erinevatest aspektidest lähtuvalt saab teha koondanalüüsi.

Rask: Mida tähendab tsiviil-, kriminaal- ja väärteoasjades see pilootprojekt?

Ligi: Selle põhjal on võimalik kohtutes võtta vastu ressursi- ja spetsialiseerumisotsuseid. Kui keegi leiab, et on midagi valesti või põhimõtted ei vasta tegelikkusele, tuleks minuga ühendust võtta. Kogun aasta jooksul tekkinud teemad kokku ja arutame aasta möödudes need läbi.

Rask: Kas on planeeritud, mis ajaks on kõik paika pandud? Ressursiotsuseid saab teha alles siis, kui kõik kohtunikud seda aktsepteerivad. Koormuspunktid on ilmselt teema, mida tulebki koguaeg täiendada. Lepime kokku, et tsiviil-, kriminaal- ja väärteoasjades meetodika väljatöötamine jätkub ja suurem konsensus tuleb saavutada 2011.a veebruariks.

Pilving: Ma ei omistaks nendele punktidele nii suurt tähtsust.

Rask: Aga me oleme siin palju vaielnud selle üle, kuhu anda kohtuniku koht juurde ja kust ära võtta. Need on väga tõsised otsustused, sest kohtuniku koht eelarve seisukohalt tähendab jämedalt 1 miljon.

Pilving: Aga kohtunikele ei tohi hakata ette heitma, et näe sinu koormuspunkte arvestades jäi 2009. aasta arv liiga väikeseks.

Rask: Kas ollakse seda meelt, et tsiviil-, kriminaal- ja väärteoasjade koormuspunktide rakendamine toimub pilootprojektina järgmise aasta jooksul?

Eerik: Täpsustaks üle, et töö jätkub. See sõnastus sobib, aga mina ei ole rahul heaks kiitmisega.

Rask: Olgu, sõnastame selle otsuse ümber, KHN teeb ettepaneku jätkata tsiviilkohtu-, kriminaal- ja väärteomenetluses koormuspunktide meetodika väljatöötamist pilootprojektina. Kas ollakse sellise sõnastusega nõus?

Poolt: 8

Otsus: KHN teeb ettepaneku jätkata tsiviil-, kriminaal- ja väärteoasjade koormuspunktide meetodika väljatöötamist pilootprojektina.

3. Ülevaade riigikogu menetluses olevast kõrgemate riigiteenijate seaduse eelnõu menetlemisest – KS § 41 lg 3 p 4 – Urmas Reinsalu
4. Kohtunike täiskogu päevakorra tutvustamine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Märt Rask

Rask: Teen ettepaneku tõsta palga küsimus ettepoole ja sellega seotult arutada ka täiskogu päevakorda, kas päevakorra punktide nihutamiseks ollakse nõus? Kuulame ära Reinsalu kommentaari, kuidas seda eelnõud menetleti, mis põhjusel hääletas 16 inimest vastu ja kas sellest johtub, et kohtunike palga teema tõusetub veel enne 2011. aastat?

Reinsalu: Arvestades stiili, kuidas see otsus tehti ja ühiskondlikku resonantsi, mis ei olnudki nii soosiv, on päris selge, et see jääb permanentseks revolutsiooniks. Nüüd on tekkimas muud ideed ja see palkade teema püsib. Poliitiliste ametite palgad moodustavad kohtunike palkade kaitsevalli ning ma ei ole ka tähele pannud, et ühiskondlikus diskussioonis oleks kriitika suunatud kohtunikele ehk nende palga külmutamise kaotamisele 2011. aastast. Ma arvan, et põhjus, mis ühiskonnas selle valuliku reaktsiooni esile kutsus, ei olnud seotud sellega, kuidas koefitsient või suhted olid jaotatud, vaid küsimus oli poliitilise juhtkonna poolt palgatõusu sätestamine. Sealt tulidki vastuhääled. Need numbrid oleks võinud olla poliitikute koha pealt sellised, et neid ei oleks saanud tõlgendada palgatõusuna. Arutelu käigus tuligi see number, et parlamendi liikme palk jääb enamvähem samale tasemele. Seda numbrit ei hakka õiguslikus mõttes keegi puutama. Selle otsuse hilisemad siirded on eraldi küsimus, mis aga kohtunike vastu ei puutu.

Rask: Kas on küsimusi?

Pilving: Kas kohtute seaduse eelnõust, mis nüüd Riigikogus on, läks palga teema välja?

Rask: Põhimõtteliselt küll jah, sest põhiseaduskomisjon võttis selle analoogi eelnõust.

Pilving: Ega ei ole nüüd kavas, et me nüüd kohtute seadust vastu võttes võtame uuesti kohtunike palga sellest riigiteenijate palgaseadusest välja?

Rask: Mina isiklikult oleks sellise ettepaneku välja ütlemisel väga ettevaatlik. See seadus võeti 51 häälega vastu, seal on presidendi institutsiooni garantii sees ning vaidlus põhiseaduse § 104 alusel oleks viljatu. Milline on parlamendi sisemine veendumus, kas selle teema juurde veel tagasi pööratakse ja kas see võiks mõjutada kohtunikke kuidagi?

Reinsalu: Jah, päris kindlasti püstitub see teema 2011. aastal, kuid hetkel täpsustada ei ole võimalik.

Rask: Muidugi teine kohtunike sotsiaalseid tagatise puudutav teema on pensionid. Arutelu kohtusüsteemi palgakorralduse osas jõudis mõistliku lahenduseni ja, kui samasugust mõistlikku lahendust on oodata pensioni osas, siis sügav kummardus parlamendi poole, et meid on kuulda võetud.

Aas: Mis puudutab kohtunike juba vastuvõetud seaduse osas, siis seal on üks küsimus, mis võib tulevikus diskussiooni objektiks sattuda. Nimelt selle eelnõuga pandi paika peaprokuröri palk, mis võrdsustati esimese astme kohtuniku palgaga. Sellest tuleneb ka prokuröride palk ning senine süsteem, mis üritas saavutada võrdsust sama taseme kohtunike ja prokuröride vahel, on nüüd lõhutatud. Prokuröride palgasüsteemi võib lahendada erinevalt, näiteks lisatasude kaudu, kuid see võib viia järgmise probleemini, kuna poliitikute poolt peaprokurörile määratud lisatasud ei tundu eriti mõistlikud. Ma ei ole seda meelt, et peaks seadust minema muutma, aga mingisugune osa sellest seadusest löi senise palga loogika sassi.

Rask: Olen nõus ja see teema on diskussiooni väärt.

Palusin päevakorra ümber tõsta, kuna alati on aasta viimases KHNis tutvustatud ka järgmise aasta veebruari esimese täisnädala reedel toimuva täiskogu päevakorda. Seadusest tulenevalt peab olema seal riigikohtu esimehe ja justiitsministri ettekanded, pool tundi kummalegi. Kas on ettepanekuid, mida veel päevakorda võtta?

Esimeseks teemaks on „Kohtuniku töö hindamine, kas tagasisidet tuleks karta“. Sissejuhatuse teemasse peaks tegema kohtunike koolitusnõukogu esimees, Margi Jõgeva, 15 minutit. Põhimõtteline kokkulepe on ka Küllike Jürimäega, kes võiks meile jagada kogemust, kuidas Euroopa üldkohtu kohtunike hulgas toimub tagasiside leidmine ja arutamine. Põhimõtteline põhiseaduslikkuse aspekt võiks olla ka kajastatud ja meie pakume välja Eerik Kergandbergi. Kas Euroopa Inimõiguste Kohtu kriitika, kui me vaatame kümnekond lahendit mis on tulnud, kas see on siis hea argument kohtuniku töö arutamiseks ja analüüsimiseks? Eerik on nõus ka kõike neid aspekte põhimõtteliselt kajastama.

Sellega oleks see plokk läbi ja tuleks lõunapaus.

Sealt edasi töötajate hindamine kohtu organisatsioonis, teooria ja praktika. Siit tulenevalt palve, kuna Norman Aas on olnud kõigil täiskogudel üks ettekandja, siis paluksime ka sel korral 15 minutilise ettekande näol.

Esimese astme kohtunike sõnumi võiks täiskogule ette kanda Rutt Teeveer. Tulemas on ka külalislektor, Mare Pork, talle jääb 30 minutit üldisematel teemadel. Sealt edasi võiks rääkida kohtute haldamisest ja hindamisest, kus ettekande võiks teha Marko Aavik. Sellele järgneks paneeldiskussioon, mille juhtimise ettepaneku teeksin Urmasele.

Reinsalu: Mul ei ole midagi selle vastu aga ma pean mainima, et ma olen parlamendi sotsiaalkomisjoni esimees. Seega oleks ehk kas põhiseadus- või õiguskomisjoni esimees õigem inimene seda juhtima. Aitäh, võtan vastu selle pakkumise.

Rask: Päeva võtaks kokku kriminaalkolleegiumi esimees, Priit Pikamäe. Sellele järgneb riigikohtu esimehe vastuvõtt Õpetajate majas. Reedel, 12. veebruaril alustame varem ja kavas on ära kuulata kõrgema kohtukolleegiumi esimeeste vaatenurgad õigusemõistmise olukorrast riigis. Selleks on planeeritud igaühele 15 minutit. Mari-Liis tutvustab siis valimiste korda ja kuulatakse ära kohtunike ülevaated erinevatest omavalitsuskogudest. Teen ettepaneku, et KHNi kohta teeks seekord ülevaate Meelis Eerik. Sinna lõppu hiline lõunasöök 14.15 -15.15.
Kui on ettepanekuid, siis praegu saab seda veel teha.

(Reinsalu lahkus: 12.10)

Teder: Võiks arutada õigusemõistmise piire ja kujundada seisukoht, mis on õigusemõistmine ja kui kaugele need piirid võiks ulatuda.

Rask: Parlament oskab need piirid kõige paremini paika panna, aga see ei tähenda seda, et kohtunikud ei peaks oma sõna kaasa ütleva. Täpsustad seda teemat oma märgukirjast tulenevalt ja kui oled nõus, saaks sind ettekandjana veel päevakorda lisada.

Kaks päevakorrapunkti on läbi võetud: võeti teadmiseks nii palgakorralduse asi kui täiskogu ettevalmistamise etapp.

Paus 5 min.

Rask: Jätkame istungiga, vahetame ära omavahel kolmanda ja neljanda päevakorrapunkti.

5. Kohtumenetluse ökonomika töögrupi eelnõu arutelu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Andreas Kangur.

Kangur: Ettekanne.

Rask: Mis staadiumis see asi on, siin on eelnõu 30. nov 2009.a seisuga, kas seda on saadetud veel peale KHNi kellelegi tutvumiseks või see on töögrupi nägemus, mis on toodud nüüd KHNi ette?

Roos: See on läbinud Justiitsministeeriumi normitehnilise kontrolli ja esitatud KHNi liikmeile ja kohtute esimeestele, ametlikul kooskõlastusringil ei ole veel käinud.

Teder: Väärteomenetluses võiks tagaotsimise alused sarnaselt KrMS § 140 koosseisuna täpsemalt lahti kirjutada.

Aavik: Kõige tundlikum on kättetoimetamise teema. Algselt pakuti välja, et see toimuks nagu USAs - seal ongi kättetoimetamine menetlusosalise kohustus, enne ei võtagi kohus asja menetlusse. Töörühma arutluste käigus muudeti seda, et kohus peaks ikkagi ise enne püüdma dokumente kätte toimetada, kuna kohtul on juurdepääs andmebaasidele. Kui esimesel ringil ei õnnestu kättetoimetamine, siis praegu toimib nii, et kohus peaks küsima isikult, kas ta soovib dokumentide kättetoimetamist kohtutäituriga kaudu ja siis kohus hakkab ise kohtutäituriga suhtlema. Põhiline muudatus, mis tänasega võrreldes tuleb, on see, et kohtutäituriga ei suhtle kohus, vaid hageja ise. See on veel lahtine, et kas kohtutäitur teatab ise kohtule või isiku kaudu. Üks lisavõimalus tuleb veel, et hageja ei pea kasutama tingimata kohtutäiturit, vaid võib dokumendi ise või kellegi vahendusel kätte toimetada. Kõige suuremaks bürokraatia vähendamise mehhanismiks on resolutsioonotsuste ja resolutsioonilahendite tulemine tsiviilkohtu menetlemise esimesse astmesse, sest fakt on, et üle 90% lahenditest jääb edasi kaebamata,.

Pärsimägi: Esiteks jäävad arusaamatuks eesmärgi saavutamise lähtekohad. Vaatasin, et seaduse muutmise asemel kirjutatakse lahti, mis seal juba on. Põhimõtteliselt midagi ei muutu, ühest paragrahvist tõsteti tekst teise. Kättetoimetamine sellisel kujul on põhiseadusvastane. Kui hageja ei taha, siis kohus ei saa sundida teda dokumente ise kätte toimetama. Siis on veel, et hageja võib kohtult taotleda postandmete kindlaks tegemist, kuid täna on see ju kohtu kohustus aidata aadressi leidmisel, ilma et hageja peaks seda eraldi küsima. Nüüd keeratakse see kohustus teistpidi. Mis puudutab menetluse lihtsustamist ja ökonoomsust läbi selle, et täna hagiavalduses peab hageja esitama oma nõude põhjenduse tõendid ja viitama asjaoludele, millega ta mida tõendab, siis nüüd pean ma ära numereerima oma väited ja, kui ma seda ei tee, on kohtul õigus keelduda. Minu meelest see ei ole ökonoomne ega lihtsusta menetlust, vaid teeb hoopis keerukamaks. See trahvimine mulle ka ei meeldi, et kui ma hooletusest esitan ebaõige faktiväite, siis võib kohus ilma hoiatuseta trahvi teha.

Rask: Kas ma võin sinu küsimuse kokku võtta, et eelnõus on terve rida küsitavaid asju, kuid KHN peab selle initsiatiivi heaks, aga täna kindlasti ei saa keegi otsustada, et see eelnõu on nüüd küps. Tuleks anda juhtnõore edasiseks menetlemiseks. Kas on arusaam, et tegemist on hea algatusega, aga edasine eelnõu menetlus peaks toimima selliselt, et saavutada parlamendi hääletusega hea

tulemus. Minu ettepanek oleks, et kõigepealt KHN peab initsiatiivi õigeks ning tunnustab tehtud töö ja probleemide kaardistamise eest ning soovib kõige laialdasemal pinnal kohtunike hulgas muudatused läbi arutada. Tuleks planeerida väga laiapõhjaline kirjalik vaidluste voor, kus kõik asjast huvitatud saaksid oma ettepanekud kirja panna, eelkõige pean silmas kohtunikke, aga miks ka mitte kaasata advokaate ja prokuröre. Kas ollakse sellise kokkuvõttega nõus, et KHN soovib tööd eelnõuga jätkata, kaasates ka prokuröre, advokaate, kohtunikke ja püüda jõuda menetlusökonoomika ja protsessi läbi viimise seisukohalt konsensuslikele järeldustele. Kokkuvõtvalt, siis hääletada selle poolt, et võtame teadmiseks.

Kerstna-Vaks: KHN võtaks seisukoha, et kättetoimetamise valdkond vajab muutmist. Väidan, et iga pisike büroo teeb seda täpselt omamoodi ja midagi tuleb ette võtta. Kui ei sobi Ameerika nüansside ülevõtmine, tuleb üle võtta midagi muud. Näiteks eelmenetluse eraldamine büroona, mis muidugi kohtunikes praegu mitte mingit huvi ei ärata, sest see paneb sügavasse ohtu nende isikliku sekretäri. Praegu on tegelikult nii, et kõrgemad kohtuastmed ei saa aru, mida I astmed peavad läbi tegema, et leida kadunud kostjad. Kui me ei teadvusta endale, mis toimub kättetoimetamisel I astmes, siis midagi ei muutu.

Pärsimägi: Mind huvitab põhiseaduslik aspekt, olen aru saanud, et kohtul on kohustus teha midagi, et menetlus toimuks. Kas ma saan seda hagejale õlgadele panna?

Kerstna-Vaks: Ettepanek töögrupile, et kaardistada võimalikud meetodid, kuidas seda olukorda lahendada, mis ei ole üksnes ainult seadusloome küsimus, vaid ka kohtu toimimise ümberkorraldamise probleemid.

Rask: See on väga tõsine probleem, mida oleme arutanud juba eelnevalt pikka aega erinevates kogudes. Kas me võtame vastutuse selle eest, et õigusemõistmine toimiks, või ei võta. Arutelude ringi tuleb jätkata ja osalejate ringi laiendada. Seda tuleks teha kirjaliku menetluse kaudu, et kõik saaksid teha oma ettepanekud. Ettepanek oleks, et täna seda teemat edasi ei ole mõistlik arutada, võtta teadmiseks ja soovitada teemaga edasi tegeleda.

Tampuu: Ameerika näitel loodud menetluse eeskujul on meil olemas. Võiksime vaadata, mis on teistes riikides. Kuidas meie olukord siis nii eriline on?

Aavik: Eesti on nii väike riik, et üksnes ühe suurriigi kogemus eeskujuks võtta meil polegi otstarbekas. Üritame liita erinevate riikide kogemusi, et leida meile sobiv süsteem. Riik ei pane hageja õlgadele kättetoimetamist, aga kohtutäitur on see avalik-õiguslik kättetoimetaja, kelle juurde saab alati minna ja tema on kohustatud seda tegema. Enne suhtles kohus kohtutäituriga, nüüd suhtleb hageja otse.

Rask: Palun märku anda, et KHN võtab selle teadmiseks ja soovib eelnõuga tööd jätkata, kaasates sellesse võimalikult laia asjaosaliste ringkonda.

Poolt: 8

5. Kohtumenetluse töökorralduse töögrupi aruande arutelu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Külli Luha

Luha: Justiitsministeeriumi ettepanekud ja soovitusel on teile kõigile eelnevalt välja saadetud. Tahan rõhutada aspekte, et töögrupp on teinud head tööd leides kitsaskohad, kuid puudub rakenduskava ja on oluline et need samad inimesed osaleksid ka probleemi lahendamisel. Ettekanne eesmärk on, et töögrupp ei saa lõpetada oma tegevust, vaid peaks jätkama töötamiseks välja rakenduskava. Ootan KHNi seisukohta.

Aavik: Täiendaks Küllit natuke, meenutaks, kuidas see töögrupp moodustati. KHN tegi ettepaneku Justiitsministeeriumile. Sellel ajal aga Justiitsministeerium leidis, et kuna see valdkond puudutab väga palju õigusemõistmise korraldamisega seotud probleeme, siis Justiitsministeerium sellega tegelema ei hakka. Leidsime lõpuks kõik ühiselt, et kõige parem on, kui see töörühm, kes seda protsessi juhib, on Riigikohtu juures ning Justiitsministeerium on kaasatud töösse osalisena. Loomulikult kõik need valdkonnad, mis asetuvad puhta kohtuhalduse alla, näiteks kohtu infotehnoloogiline pool, siis siin me teeme sõltumatust töörühmast tulenevalt endast kõik, et kohtusüsteemi paremale tasemele arendada. Informatsiooniks võin öelda, et olen Majandus-Kommunikatsiooniministeeriumiga pidanud eel-läbirääkimisi ja suure tõenäosusega saab KIS järgmisel aastal piisavalt vahendeid edasiarenduseks. Ligi hakkab seda arendust ette valmistama. Lisaks moodustati KISi töörühm, kus on väga palju kohtusüsteemi osalisi juba kaasatud.

Rask: Täpsustav küsimus, kes need Justiitsministeeriumi asjad kokku kirjutas?

Luha: Kokku kirjutasin mina, arutatud läbi talituse siseselt.

Rask: Selles kolmandas osas väljendub barjääri loomine - Justiitsministeerium-kohtud, see on ehk välja öeldud minu poolt veidi teravas toonis, aga lootuses, et barjäär kaoks ära. Ja ma ei räägi ainult endal nimel, vaid olen suhelnud ka mõnede töörühma liikmetega, kes võtsid seda mõnevõrra solvanguna. Ettepanek on, et tuleb selgeks rääkida suhtlusvorm. Siin ei ole võimalik luua piiri, et

Justiitsministeerium on üks ja kohtud on teine. Selline vaatenurk võiks siit ära kaduda, oled sa minuga nõus?

Luha: Olen nõus, selgitaks kolmanda osa tagamaid. Võimalik, et see on Justiitsministeerium-sisese infovahetuse küsimus, minuni jõudis see veidi varem. Seda aruannet lugedes eeldasin, et saan väga täpse ja faktipõhise aruande, kuna tegemist on kohtunikega. Võimalik, et tekkinud vead tulenevad sellest, et kokkukirjutaja on jätnud väga suure osa algmaterjalidest viitamata. Selle kolmanda osa sisu tuleneb sellest, et niisuguses lõpparuandes ei saa enam mingisuguseid faktivigu esineda.

Rask: Iseenesest on see kõrvaline aspekt, mida ma püüan siin selgeks rääkida, sest esiteks töörühm tegutses selle eest tasu saamata, oma vabast ajast ja seda tööd tuleks kõrgelt hinnata. Tundub, et on vajaka jäänud sellist omavahelist info jagamist.

Aavik: Nõustun, kindlasti selle dokumendi eesmärk pole barjääri tekitamine ega kellegi halvasti tundma panemine. Ma võin kohe vabandada, kui see niimoodi on tundunud. Selle dokumendi ainuke eesmärk on näidata, et see töö tegelikult ei ole veel läbi ja et need probleemid on tõsised ja vajavad kaardistamist ja lahendamist. Ja mõistlik on rakenduskava edasi tegemisel jätkata sama töörühmaga, parendades infovahetust. Oleme valmis omapoolselt abi osutama.

Kerstna-Vaks: Rask ütles olulisemad punktid välja, võtan vastutuse komisjoni esimehena. Võtsin minagi selle ajaloo ette, et kuidas see komisjon siis sündis ja nii oligi, et ministeerium ei tahtnud sellega tegeleda. Rein Talvikule saadeti absoluutselt kõik materjalid, kaasa arvatud lõpparuande eelne versioon. Probleem on väga selge, ministeeriumi esindaja ja ministeeriumi vahel puudus kontakt. Mis puudutab konkreetselt personali poolt, siis olen kriitikaga nõus. Usaldasin täielikult Riigikohtu, minu jaoks pädevaid ja pädevaks jäänud ametnikke. Rein Talvik ütles tööpoolest, et need jooksvad numbrid ei ole õiged, kuna aga Piret Raadom kontrollis neid numbreid ja jäi kindlaks, et tema järeldused on õiged, siis mina, komisjoni esimehena, teda ka usaldasin. Ja ausalt öeldes ega ma siiaaani ei tea, kellel siis need õiged numbrid olid, sest sellega peaks väga põhjalikult tegelema hakkama. Kui küsitakse, miks komisjon ei töötanud välja rakendusplaani, siis selleks on vaja ajakava ja ressursse jne. Aga mul on hea meel, et lõpparuanne on pälvunud nii suurt tähelepanu. See tähendab seda, et tegemist ei ole olnud mõttetut tööga.

D2D kohta, meie ei teadnud et võidab D2D, kõik meie kättetoimetamise probleemid olid keskendunud Eesti Postile. Seetõttu oleks pidanud teie arvamusel kõik see mis puudutab uuendusi, olema mitte faktivigade all, vaid vahepeal muutunud olukorra analüüsi all. Igal juhul on täiesti absurdne käsitleda seda ebaõigete väidete all, tegime ka parendusi seoses riigihankega, meil on seal need märkused sees.

Töögrupi jätkamise koha pealt on see meile ikkagi töö, mida teeme vabast ajast. Kui mind töögrupi juhina ei ole vabastatud minu põhitegevusest, siis mul ei ole sellist aega, et osaleda selles põhitöö tegijana, eksperdina aga küll.

Pärsimägi: D2D eksperiment on nii ebaõnnestunud kui üldse on vähegi võimalik. Enne hagejale kättetoimetamise andmist peaks riigipoolse kättetoimetamise püüdma korda saada.

Aavik: Posti kättetoimetamise koha pealt on midagi kogu aeg muutunud. Uus postihange on välja kuulutatud, võitis Eesti Post, tänu D2D'le, pakkus Eesti Post paremat hinda. Tänu sellele ei pea kohtusüsteemis palkade kärpimiseni minema. Nüüd maksame kättetoimetamise eest, mitte äraviimise kordade eest.

Teder: Väike mõte lihtsalt, et siin Justiitsministeeriumi kommentaarides oli mainitud ka kohtunike üle teostatavat järelvalvet ja kontrolli. Alati on parem, kui on süsteemiväline vaatleja, kontrollija. Tulevikus, kui töö jätkub, võiks ka minu kaasata, kuna õiguskantslerina on mul ülevaade kaebustest, mis esitatakse kohtunike suhtes, olemas.

Rask: Tuleks jõuda rakenduskavani, kus kajastuks ajatelg ja ressursid. KHNi ettepanek moodustada uus töörühm, sinna kuulumine on vabatahtlik, selle teenindamine aga oleks Justiitsministeeriumi kanda, kohtunikud töötaksid seal ekspertidena.

Aavik: Oleme valmis selles töös osalema, kuid meil on ka ministeeriumi tööplaan.

Rask: Justiitsministeerium pakub välja 2-3 kohtudirektorit ja sealt oleks võimalik kaasata ka asjatundlikke nõunikke kohtusüsteemi esimesest ja teisest astmest. Riigikohtu personali pealik võib seal olla, kuid tänases rakenduskava aspektis ei ole see enam nii tähtis. See rakendus on ikka esimese astme kohtu tasand, et ei tekiks möödarääkimisi võiks nende kaasatus olla tugevam.

Külli: Selles töögrupis peaks olema põhirõhk just esimese astme ametnikel, kindlasti direktor, kantselei juhataja ja ka need kohtunikud, kes on võtnud kohtuhalduse oma südame asjaks.

Rask: Uuel töörühmal peaks tulema siis mõnevõrra muudetud profiil ja koosseis. Kohtuniku roll peakski olema eksperdi roll ja kohtunik peakski juhtima seda töörühma ja teema on seda väärt, et edasi minna. Täiskogu ajaks on asjad selgeks räägitud.

Kerstna-Vaks: Kas see töögrupp jätkab?

Rask: KHN hindab kõrgelt töörühma poolt tehtud tööd, järgneb järgmine etapp.

Kerstna-Vaks: Esimehena mina ei ole nõus jätkama. Teen ettepaneku töögrupi juhiks valida kohtu esimees, eelkõige just infovahetuse parandamise seisukohalt

Rask: Palun käega märku anda, kas ollakse sellega nõus.

Poolt: 8

6. Viru Maakohtus ning Jõhvi ja Kohtla-Järve kohtumajades kohtunike arvu määramisele nõusoleku andmine – KS § 41 lg 1 p 4 – Justiitsministeerium

Otsuse projekt: KHN annab nõusoleku määrata kohtunike arvuks Viru Maakohtus 30, Viru Maakohtu Jõhvi kohtumajas 7 ja Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumajas 5 kohta.

Gontšarov: On vabanenud ootamatult üks koht ja loodan KHNi toetust selles osas, et vabanenud kohale kuulutada välja konkurss võimalikult kiiresti.

Rask: Kuulame ära ministeeriumi seisukohad.

Aavik: Viru ringkonnakohtu likvideerimisel suurendati ajutiselt Viru Maakohtu kohtunike arvu. Nüüd kus Viru Maakohtus on vabanenud kohtunike kohad, tehakse tagasi see korrektuur, mis omal ajal oli nii kokku lepitud.

Gontšarov: arv on praeguseks 27, seaduse järgi 32 ja tagasiulatuvalt peaks siis olema 30.

Rask: Siin on põhimõtteliselt 3 otsustust: esiteks, korrektsoon 32lt 30le, et hääletame selle koosseisu otsuse kõigepealt ära. Palun käega märku anda.

Poolt: 8

Otsus: KHN annab nõusoleku määrata kohtunike arvuks Viru Maakohtus 30

Rask: Teine otsustus on kohtunike paiknemine. Hääletamine.

Poolt: 8

Otsus: KHN annab nõusoleku määrata kohtunike arvuks Viru Maakohtus 30, Viru Maakohtu Jõhvi kohtumajas 7 ja Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumajas 5 kohta.

Rask: Ja kolmandaks on konkursi välja kuulutamine vabadele kohtunike kohtadele. Ühe aasta jooksul on ära läinud 7 inimest, sellest tulenevalt on täitmata 3 ametikohta, üks konkurss on käimas.

Gontšarov: Välja tuleks kuulutada uus konkurss, kuna keegi ei võinud ette näha et olukord muutub nii kiiresti ja dramaatiliselt.

Rask: Vaieldamatult saab KHN kujundada oma seisukoha. Kes toetavad kiiremas korras konkursi välja kuulutamist vabadele kohtunike kohtadele, palun käega märku anda.

Poolt: 8

Otsus: KHN toetab Viru Maakohtusse kiiremas korras kohtunikukohale konkursi välja kuulutamist.

7. Kohtunikukandidaatide ettevalmistamise hetkeseis ja perspektiivid – KS § 41 lg 3 p 4 – Justiitsministeerium

Rask: Tambeti ettepanekul lisati see punkt päevakorda, et KHN saaks ettekujutuse, mis seis on. Probleem on selles, et kohtuniku ettevalmistamisteenistuse kohti ei ole juurde loodud ja neid kandidaate, kes võiksid konkursil osaleda, hakkab nappima. Neid on järgi jäänud ainult viis.

Aavik: Oleme sellega arvestanud ka eelarve koostamisel, et kandidaate võetakse juurde. Aasta alguses kuulutatakse välja 3 ja aasta teises pooles 2 konkurssi. Seda mõjutab kindlasti 2010.a esimeses kvartalis Riigikogule esitatav juristi kutseeksami seaduse eelnõu. See korrastab ka kandidaadi teenistust, toob sisse kohtute seaduse eelnõu elemendid ja kaob ära suletud kandidaatide süsteem. Ka need pakuvad leevendust sellele kandidaatide põuale.

Tampuu: 5 inimest ammendab suhteliselt kiiresti. Isikute ring on piiratud ja midagi tuleks ette võtta.

Aavik: Selle probleemi peakski lahendada uus juristi kutseeksami seaduse eelnõu.

Kikerpill: Kes hakkab korraldama juristieksamit?

Aavik: Hetkel on idee moodustada reguleeritud kutsete vaheline komisjon, kes siis tegeleb eksami korraldusega ja ka täiendkoolitusega.

Rask: Peame tulema selle teema juurde tagasi, sest konkurss jääb väga lahjaks kui vaid 5 inimest, kes kvalifitseeruvad üldse konkursile. Tuleme teema juurde tagasi mais.

Istungi lõpp: 14.00

Märt Rask
Juhataja

Elen Kraavik
Protokollija